

JAROSZEWSKI MAREK, prof. zw. dr hab.

Studia: filologia germańska UW (1961-1966), specjalizacja literaturoznawcza pod kierunkiem prof. dr hab. Elidy Marii Szaroty.

Kariera naukowa: mgr filologii germańskiej (1966), dyplom z wyróżnieniem UW; dr nauk humanistycznych, promotor prof. dr hab. Elida Maria Szarota, UW (1975); doktor habilitowany nauk humanistycznych, UW (1991); profesor nauk humanistycznych, UG (2007).

Kariera zawodowa: st. asystent, Państwowe Wydawnictwo Naukowe Warszawa (29.03.-30.06.1966); asystent-stażysta (1966-1967), asystent (od 1967), st. asystent (od 1969) Katedry Filologii Germańskiej UW, adiunkt (od 1975) Instytutu Germanistyki UW, zastępca dyrektora Instytutu Germanistyki UW ds. studenckich (1975-1978), zastępca dyrektora Instytutu Germanistyki UW ds. naukowych (1981), przewodniczący Rady Instytutu Germanistyki UW (1993-1996); profesor nadzwyczajny UG (1994-2007), profesor nadzwyczajny UW (1994-1999), kierownik Zakładu Historii Literatury Niemieckiej Katedry Filologii Germańskiej i Instytutu Filologii Germańskiej UG (1996-2002), kierownik Katedry Filologii Germańskiej UG (1996-1997), pierwszy dyrektor Instytutu Filologii Germańskiej UG (1997-2002), kierownik Zakładu Literatury Niemieckiej XIX i XX wieku Instytutu Filologii Germańskiej UG (2002-2008), profesor PWSH w Gdyni (15.11.2002-30.09.2008), profesor zwyczajny UG (2008), od 2.01.2009 na emeryturze. Wielokrotnie nagradzany przez Rektora UW (1969, 1975, 1977, 1986, 1988, 1991, 1993) i Rektora UG (1996, 2001, 2002, 2006, 2007) za osiągnięcia w pracy naukowo-badawczej, dydaktycznej i organizacyjnej. Za znaczny wkład w rozwój Instytutu Filologii Germańskiej UG i sumienną i wzorową pracę organizacyjną i dydaktyczną oraz z okazji jubileuszu 65-lecia Rektor UG nadał mu w 2009 Medal Uniwersytetu Gdańskiego.

Tematyka badań: literatura niemiecka XIX wieku, głównie romantyzm, Junges Deutschland, literatura niemiecka XX wieku, zwłaszcza po 1945 r., związki niemiecko-polskie w literaturze, kulturze i historii XIX i XX wieku, Gdańsk w literaturze niemieckiej, recepcja literatury niemieckojęzycznej w Polsce, historia polskiej germanistyki.

Członkostwo w stowarzyszeniach naukowych (w okresie działalności zawodowej): Stowarzyszenie Germanistów Polskich, Stowarzyszenie Günтера Grassa w Gdańsku, E.T.A. Hoffmann-Gesellschaft e.V., Harro-Harring-Gesellschaft e. V., Internationale Novalis-Gesellschaft e. V.

Członkostwo w komitetach redakcyjnych (w okresie działalności zawodowej): „Studia Germanica Gedanensia”, „Studia Niemcoznawcze” (Warszawa), „Publikacje Stowarzyszenia Germanistów Polskich”.

Osiągnięcia naukowe i dydaktyczne: Marek Jaroszewski opublikował jedną bibliografię, sześć książek, ponad 100 artykułów i recenzji oraz wiele innych prac, a wśród nich 140 haseł z literatury niemieckiej dla *Wielkiej Encyklopedii PWN* (2001-2005) i 75 i pół hasła dla *Gdańskiej Encyklopedii Güntera Grassa* (2017). Utrwalił i rozwinął współpracę naukową i wymianę studencką Instytutu Filologii Germańskiej UG z uniwersytetami w Bremie i Siegen. Był redaktorem naukowym siedmiu roczników „Studia Germanica Gedanensia”, które uczynił periodykiem liczącym się w Polsce i Niemczech, a ponadto – współredaktorem naukowym pięciu dalszych tomów prac zbiorowych. Wypromował trzech doktorów na UG, dwudziestu dwóch magistrów na UW, stu jeden magistrów na UG i trzydziestu ośmiu

licencjatów na PWSH. Wielokrotnie był recenzentem prace doktorskich i habilitacyjnych oraz różnych projektów i publikacji naukowych, m.in. najstarszego polskiego czasopisma germanistycznego „Germanica Wratislaviensia”. Recenzował też wnioski na tytuł profesora. Ponadto prowadził działalność popularnonaukową, moderując spotkania autorskie i wygłaszając odczyty, m.in. dla słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Warszawie. Okazjonalnie dokonywał też przekładów z literatury niemieckiej, np. pism J.G. Herdera.

Publikacje:

I. Bibliografie

1. Der polnische Novemberaufstand in der deutschen Literatur und Historiographie 1830-1993 [w:] „Studia Niemcoznawcze” 10 (1993).

II. Prace pod redakcją

1. „Studia Germanica Gedanensia” 4 (1997).

2. 1000 Jahre Danzig in der deutschen Literatur. Studien und Beiträge [= „Studia Germanica Gedanensia”, z. 5], Gdańsk 1998.

3. „Studia Germanica Gedanensia” 6 (1998).

4. Standpunkte/Punkt widzenia. Zum Verständnis deutsch-polnischer Probleme/O problemach polsko-niemieckich, Gdańsk, Siegen 1999 [współred. W. Drost].

5. „Studia Germanica Gedanensia” 7 (1999).

6. „Studia Germanica Gedanensia” 8 (2000).

7. „Studia Germanica Gedanensia” 9 (2001).

8. „Studia Germanica Gedanensia” 10 (2002).

9. Günter Grass. Literatur, Kunst, Politik. Dokumentation der internationalen Konferenz 4. – 6.10.2007 in Danzig, Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego [2009] [współred. M. Brandt, M. Ossowski].

10. Günter Grass: Literatura – Sztuka – Polityka. Materiały z międzynarodowej konferencji naukowej Gdańsk 4 – 6.10. 2007 r. [współred. M. Brandt, M. Ossowski].

11. Wybrane zagadnienia kształcenia z perspektywy glottodydaktyki. Materiały z konferencji naukowo-dydaktycznej zorganizowanej z okazji jubileuszu 40-lecia istnienia Zakładu Glottodydaktyki w Instytucie Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, dn. 9 marca 2012 r. Warszawa 2013 [współred. A. Jaroszewska, M. Torenc].

12. Gdańska encyklopedia Güntera Grassa. Oficyna Gdańska 2017 [współred. P.W. Lorkowski, M. Ossowski].

III. Publikacje książkowe

1. Der Novemberaufstand in der zeitgenössischen deutschen Literatur und Historiographie, Warszawa 1989.

2. Der polnische Novemberaufstand in der zeitgenössischen deutschen Literatur und Historiographie, Warszawa 1992.

3. Powieść E.T.A. Hoffmanna *Kota Mruczysława poglądy na życie*. Próba monografii, Warszawa 1994

4. Literatur und Geschichte. Studien zu den deutsch-polnischen Wechselbeziehungen im 19. und 20. Jahrhundert, Warszawa 1995.

5. Życie i twórczość E. T. A. Hoffmanna 1776 – 1822, Gdańsk 2006.

6. Zakład Glottodydaktyki Instytutu Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego. 40 lat działalności [współautorki: A. Jaroszewska, M. Torenc], Warszawa 2012.

IV. Artykuły w czasopismach i pracach zbiorowych

1. Das Phantastische in E.T.A. Hoffmanns Novelle *Das öde Haus* [współautor: M. Wydmuch] [w:] „Germanica Wratislaviensia” 27 (1976), s. 127-135.
2. Der Novembereufstand von 1830/1831 in der deutschen Polenlyrik [w:] „Germanica Wratislaviensia” 45 (1981), s. 3-29.
3. Polnische Frauen in der deutschen, dem polnischen Novembereufstand von 1830/31 gewidmeten Epik des 19. Jahrhunderts [w:] „Studia Historica Slavo-Germanica” 11 (1983), s. 83-101.
4. Der polnische Novembereufstand von 1830/31 in der europäischen Lyrik [w:] H.-D. Dahnke, A. S. Dimitrijew, P. Müller, T. Namowicz (red.), *Parallelen und Kontraste. Studien zu literarischen Wechselbeziehungen in Europa zwischen 1750 und 1850*, Berlin, Weimar 1983, s. 318-335, 391-394.
5. O sztuce, artystach i sprawach polskich w powieści Güntera Grassa *Blaszany bębenek* [w:] „Przegląd Humanistyczny” 5/6 (1984), s. 81-95.
6. Echa powstania listopadowego w literaturze niemieckiej XIX wieku [w:] *Dziedzictwo powstania listopadowego w literaturach obcych. Referaty i materiały z sesji naukowej zorganizowanej przez Instytut Literatury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego w 150 rocznicę powstania*, Warszawa 1986, s. 149-158.
7. Schillers *Jungfrau von Orleans* und ihre Entsprechungen in der deutschen Literatur der ersten Hälfte des 20. Jahrhunderts [w:] „Skamandros. Germanistisches Jahrbuch DDR-VR Polen” 1986, s. 100-110.
8. „Der Dämon des Jakobinismus”. Die Französische Revolution in der deutschen Publizistik zum Novembereufstand (1830-1831) [w:] „Skamandros. Germanistisches Jahrbuch DDR-VR Polen. Sonderband” 1988, s. 194-213.
9. Zur Polenproblematik in Heinrich Laubes Roman *Die Krieger* [w:] „Skamandros. Dialog I. Begleitheft zum Germanistischen Jahrbuch der DDR – VR Polen” 1989, s. 88-102.
10. Der polnische Novembereufstand von 1830/31 in der deutschen Literatur des 19. Jahrhunderts [w:] „Studia Niemcoznawcze” 4 (1989), s. 139-159.
11. Theodor Fontane und die deutsche Polenliteratur des 19. Jahrhunderts [w:] „Studia Niemcoznawcze” 5 (1989), s. 179-186.
12. Zum Umgang mit polnischen Motiven in der deutschsprachigen Literatur des 19. Jahrhunderts [w:] „Skamandros. Dialog I. Begleitheft zum Germanistischen Jahrbuch der DDR und der Republik Polen” 1990, s. 103-113.
13. Aus den Erfahrungen eines Betreuers. Das Auslandsteilstudium an der Pädagogischen Hochschule „Erich Weinert” in Magdeburg (1987-1990) [w:] „Skamandros. Dialog I. Begleitheft zum Germanistischen Jahrbuch der DDR und der Republik Polen” 1990, s. 196-203.
14. Harro Harring und Warschau [w:] „Mitteilungen der Harro-Harring-Gesellschaft” 10 (1991), s. 5-20.
15. Aureli Urbańskis freie Bearbeitung von Harro Harrings *Memoiren Über Polen unter Russischer Herrschaft*. Ein Beitrag zur Harring-Rezeption in Polen [w:] „Mitteilungen der Harro-Harring-Gesellschaft” 10 (1991), s. 21-41.
16. „Polens Revolution war die Abendröte der Freiheit”. Ludwig Börne über den Novembereufstand 1830-1831 [w:] „Germanica Wratislaviensia” 42 (1991), s. 207-219.
17. „Stalin, eine offene Wunde der sozialistischen Bewegung”. Zur Abrechnung mit dem Stalinismus in Christoph Heins Prosawerken, [w:] „Kwartalnik Neofilologiczny” 2 (1991), s. 153-164.
18. Max Halbes Bekenntnis zu seiner westpreußischen Heimat in seinem Drama *Jugend* [w:] „Kwartalnik Neofilologiczny” 4 (1991), s. 363-369; także w: T. Namowicz und J. Miziński

- (red.), Literatur im Kulturgrenzraum. Zu einigen Aspekten ihrer Erforschung am Beispiel des deutsch-polnischen Dualismus, Lublin 1992, s. 95-102.
19. *Levins Mühle*. Bobrowski in Polen [w:] „Mare Balticum” 1992, s. 60-65.
20. Tematyka polska w literaturze niemieckiej XIX wieku [w:] „Przegląd Humanistyczny” 2 (1992), s. 105-111.
21. Die Lyrik des Hambacher Festes [w:] „Kwartalnik Neofilologiczny” 2 (1992), s. 161-168. Wersja polska: Święto Ludowe w Hambach w poezji niemieckiej lat trzydziestych XIX wieku [w:] „Przegląd Humanistyczny” 1 (1993), s. 63-69.
22. Konstytucja 3 Maja w literaturze niemieckiej XVIII i XIX wieku [w:] P. Żbikowski (red.), Ku reformie państwa i odrodzeniu moralnemu człowieka. Zbiór rozpraw i artykułów poświęconych dwusetnej rocznicy ustanowienia Konstytucji 3 Maja 1791 roku, Rzeszów 1992, s. 219-225.
23. Max Frisch über das Nachkriegswarschau [w:] „Germanica Wratislaviensia” 49 (1993), s. 349-357.
24. Deutsche Literatur und Historiographie zum Novemberaufstand [w:] „Studia Niemcoznawcze” 7 (1993), s. 11-26.
25. Die Rezeption der deutschen Literatur in Polen (1945-1991) [w:] „Studia Niemcoznawcze” 8 (1993), s.11-32; także w: B. Chrzastowska, H. D. Zimmermann (red.), Umgang mit Freiheit. Literarischer Dialog mit Polen. Schr.-R. des Forum Guardini, t. 2, Berlin 1994, s. 199-224. Polska wersja: Recepcja literatury niemieckiej w Polsce (1945-1991) [w:] B. Chrzastowska, H. D. Zimmermann (red.), Obcowanie z wolnością, Poznań, Berlin 1994, s.175-193.
26. Das Hambacher Fest aus polnischer Sicht. Tradition und Gegenwart [w:] „Studia Niemcoznawcze” 8 (1993), s. 263-275.
27. Das DDR-Bild in den Romanen von Stefan Heym [w:] „Kwartalnik Neofilologiczny” 2 (1993), s.107-119; także w: K. Sauerland (ed.), Gedächtnis und Erinnerung in der Literatur, Warszawa 1996, s. 243-258.
28. Spätaussiedler in Deutschland. Einige Bemerkungen zu den Romanen *Springflut* von Max von der Grün und *Holunderzeit* von Leonie Ossowski [w:] I.Golec und T. Namowicz (red.), Literatur im Kulturgrenzraum, Lublin 1994, s. 161-173.
29. Zum Verhältnis von Literatur, Malerei und Musik in E. T. A. Hoffmanns Erzählung *Meister Martin der Kufner und seine Gesellen* [w:] „Kwartalnik Neofilologiczny” 2 (1995), s. 123-132.
30. Ernest Teodor Amadeusz Hoffmann (1776-1822) [w:] M. Zybura (red.), Z dziejów niemiecko-polskich związków kulturowych. „... nie będzie nigdy Niemiec Polakowi bratem”. Przedmowa: P. Wink, Wrocław 1995, s. 91-103. Wersja niemiecka: Zur E.-T.-A.-Hoffmann-Rezeption in Polen [w:] „Studia Germanica Gedanensia” 3 (1997), s. 7-21.
31. Einige Bemerkungen zum Fremdenhaß in Heinrich Bölls Roman *Gruppenbild mit Dame* [w:] B. Balzer, N. Honsza (red.), Heinrich Böll – Dissident der Wohlstandsgesellschaft, Wrocław 1995, s. 151-160.
32. Das Erbe der Aufklärung in Gustav Freytags *Soll und Haben* [w:] W. Kunicki (red.), Aufklärung in Schlesien im europäischen Spannungsfeld. Traditionen – Diskurse – Wirkungen, Wrocław 1996, s. 259-268.
33. Zum Verhältnis von Literatur und Justiz bei E.T.A. Hoffmann [w:] „Studia Niemcoznawcze” 12 (1996), s. 237-249; także w: H.-A. Koch, G. Rovagnati, B. H. Oppermann (red.), Grenzfrevel. Rechtskultur und literarische Kultur, Bonn 1998, s. 47-57.
34. Das Bild der Freien Stadt Danzig in den Erinnerungen von Gertrud Meili-Dworetzki [w:] I. Golec, T. Namowicz (red.), Literatur im Kulturgrenzraum. Lublin 1997, s. 39-49.

35. Es ist „eine Schande, für Geld zu denken“. Monika Maron über die Folgen des Kommunismus in dem Roman *Stille Zeile Sechs* [w:] „Kwartalnik Neofilologiczny” 4, 1996 (1997), s. 369-380.
36. Abschied von der DDR. Zur Memoirenliteratur der endachtziger und neunziger Jahre [w:] N. Honsza, T. Möchtenberg (red.), *Die Rezeption der deutschen Gegenwartsliteratur nach der Wende 1989*. Wrocław 1997, s. 39-58.
37. Danzig und Ostpreußen in Walter Kempowskis *Mark und Bein* [w:] M. Jaroszewski (red.), *1000 Jahre Danzig in der deutschen Literatur. Studien und Beiträge*. Gdańsk 1998 [= „Studia Germanica Gedanensia”, z. 5], s. 233-247.
38. Polnisches und deutsches Weltbürgertum. Deutsche Klassik und polnische Romantik [w:] D. Beyrau (red.), *Blick zurück ohne Zorn. Polen und Deutsche in Geschichte und Gegenwart*, Tübingen 1999, s. 39-54.
39. Aufbauen und Zerstören. Die Dramatik von Stanisław Ignacy Witkiewicz aus der Sicht eines germanistischen Literaturwissenschaftlers [w:] „Konfiguracje/Konfigurationen” 4 (1999), s. 72-80.
40. Zur Novalis-Rezeption in Polen. Forschungsstand und Aufgaben [w:] H. Uerlings (red.), *Blüthenstaub. Rezeption und Wirkung des Werkes von Novalis*, Tübingen 2000, s. 191-214.
41. Begegnungen, Treffen, Zusammenkünfte. Notizen zu Günter Grass [w:] „Studia Germanica Gedanensia” 8 (2000), s. 5-11. Wersja polska: Spotkania, spotkania. Moje reminiscencje Grassowskie [w:] „Topos. Dwumiesięcznik Literacki” 3-4 (2000), s. 112-117.
42. Mickiewicz und die westeuropäische Literatur. Ein Beitrag zur Analyse der *Pariser Vorlesungen* [w:] J. Golz und W. Müller (red.), „Von Pol zu Pol Gesänge sich erneun ...”: das Europa Goethes und seine Nationalautoren. Weimar 2001 [= Schriften der Goethe-Gesellschaft, t. 67], s. 135-144.
43. *Die letzten Zehn vom vierten Regiment*. Das Hambacher Fest [w:] „Treffpunkt” 2 (2001), s. 3-5.
44. Die deutsch-polnischen Gemeinsamkeiten in *Unkenrufe* von Günter Grass und *Tod in Danzig* von Stefan Chwin [w:] F. Grucza (red.), *Tausend Jahre polnisch-deutsche Beziehungen. Sprache – Literatur – Kultur – Politik. Materialien des Millennium-Kongresses 5. – 8. April 2000*, Warszawa, Warszawa 2001, s. 576-581.
45. Parallelen und Kontraste. *Katz und Maus* (G. Grass) und *Weiser Dawidek* (P. Huelle) [w:] A. Rudolph, U. Scholz (red.), *Ein weiter Mantel. Polenbilder in Gesellschaft, Politik und Dichtung*. Dettelbach 2002, s. 353-364.
46. Der polnische Streit um Günter Grass’ *Blechtrommel* [w:] „Studia Germanica Gedanensia” 10 (2002), s. 81-92.
47. Edeltraud Werths Erinnerungen an Danzig [w:] „Kwartalnik Neofilologiczny” 1-2 (2003), s. 161-164.
48. Deutschland nach der Wiedervereinigung. Einige Bemerkungen zu den Romanen *Die Nachrichten* von Alexander Osang und *Willenbrock* von Christoph Hein [w:] B. Balzer, I. Świątłowska (red.), *Annäherungen. Polnische, deutsche und internationale Germanistik*, Wrocław 2003, s. 470-474.
49. Badania herderowskie w Polsce po 1945 roku [w:] „Komunikaty Mazursko-Warmińskie” 2003, nr 4, s. 477-488.
50. Nowela Güntera Grassa *Idąc rakiem* a współczesna literatura niemiecka [w:] T. Arendt, K. Turo (red.), *Literatura Wybrzeża po 1980 roku. Materiały z sesji naukowej Gdynia 3-4 grudnia 2003*, Pelplin 2004, s. 253-263.
51. Tina Strohekers *Polnisches Journal* im Spiegel der deutschen und polnischen Literaturkritik [w:] „Convivium. Germanistisches Jahrbuch Polen 1993-2003”, 2004, s. 119-128.

52. Polenlieder in der schwäbischen Dichtung [w:] A. Pełka (red.), Baden – Württemberg – Polen. Germanistische Annäherungen, litblockin 2004, s. 95-105.
53. Das Bild der Täufer in Ernst von Wildenbruchs Drama *Der Menonit* [w:] A. Kałny (red.), Das literarische und kulturelle Erbe von Danzig und Gdańsk, Frankfurt am Main, Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Wien 2004 [= Danziger Beiträge zur Germanistik, t. 15], s. 99-06.
54. „Das leuchtende Schiff“. Der Untergang der „Wilhelm Gustloff“ bei Günter Grass und Tanja Dückers [w:] H. Böning, H. W. Jäger, A. Kałny, M. Szczodrowski (red.), Danzig und der Ostseeraum. Sprache, Literatur, Publizistik, Bremen 2005, s. 277-291.
55. Deutsch als Fremdsprache. Zur Ausdrucksweise der Kaschuben und anderer nichtdeutscher Sprecher in ausgewählten Werken von Günter Grass [w:] R. Hartmann (red.), Literaturen des Ostseeraums in interkulturellen Prozessen, Bielefeld 2005, s. 169-175.
56. Tradition und Innovation in der Philologie aus polnischer Perspektive [w:] K. Ehlich (red.), Opracowanie tekstu: D. Kühndel, Germanistik [in und für] Europa. Faszination – Wissen. Texte des Münchner Germanistentages 2004. Bielefeld 2006, s. 307-310 (Wersja skrócona); Tradition und Innovation in der Philologie aus polnischer Perspektive [w:] K. Grzywka, J. Godlewska-Adamiec, M. Grabowska, M. Kosacka, R. Małecki (red.), Kultura, Literatura, Język. Prace ofiarowane profesorowi Lechowi Kolago w 65. rocznicę urodzin. / K. Grzywka, H. Goldlewska-Adamiec, M. Grabowska, M. Kosacka, R. Małecki (red.), Kultur, Literatur, Sprache. Festschrift für Herrn Professor Lech Kolago zum 65. Geburtstag. Warszawa 2007, s. 70-76 (Wersja rozszerzona i zaktualizowana).
57. Tina Strohekers *Pommes Frites in Gleiwitz. Eine poetische Topographie Polens* und der deutsch-polnische Dialog [w:] B. Balzer, M. Hałub (red.), Wrocław – Berlin. Germanistischer Brückenschlag im deutsch-polnischen Dialog. II. Kongress der Breslauer Germanistik, Wrocław, Dresden 2006, t. 3: B. Balzer, W. Kunicki (red.), Literaturgeschichte 18. – 20. Jahrhundert, s. 205-212.
58. Polnische Weichsellyrik [w:] A. Kozłowski, M. Znyk (red.), Między Śląskiem a Wiedniem. Księga Jubileuszowa dla Prof. dr hab. Krzysztofa Kuczyńskiego z okazji 60-rocznicy urodzin, Płock 2008, s. 437-444.
59. Mozart bei E. T. A. Hoffmann [w:] L. Puchalski (red.), Mozarts literarische Spuren. Werk und Leben des Komponisten im literarischen Diskurs vom späten 18. Jahrhundert bis zur Gegenwart. Ergebnisse des Symposiums in Wrocław/Breslau 20. – 23. November 2006, Wien 2008, s. 52-62.
60. Die Kochkunst in der Danziger Trilogie von Günter Grass [w:] N. Honsza, I. Światłowska (red.), Günter Grass. Bürger und Schriftsteller, Wrocław, Dresden 2008, s. 115-118.
61. Szkoła i edukacja w literaturze niemieckojęzycznej [w:] A. Jaroszewska, M. Torenc (red.), Kultura i języki: poznawać – uczyć się – nauczać. Księga Jubileuszowa z okazji 65. urodzin Profesor Elżbiety Zawadzkiej-Bartnik. / A. Jaroszewska, M. Torenc (red.), Kulturen und Sprachen: Verstehen – Lernen – Lehren. Festschrift für Frau Professor Elżbieta Zawadzka-Bartnik zum 65. Geburtstag, Warszawa 2008, s. 275-285.
62. 80. urodziny Güntera Grassa w relacjach „Gazety Wyborczej” [w:] „Studia Germanica Gedanensia” 16 (2008), s. 227-239.
63. Die Flora und Fauna der Kaschubei in der Danziger Trilogie von Günter Grass [współautorka E. Kołaczowska] [w:] M. Brandt, M. Jaroszewski, M. Ossowski (red.), Günter Grass. Literatur – Kunst – Politik, Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego [2009], s. 127-140; wersja polska: Flora i fauna Kaszub w trylogii gdańskiej Güntera Grassa [współautorka E. Kołaczowska] [w:] M. Brandt, M. Jaroszewski, M. Ossowski (red.), Günter Grass: Literatura – Sztuka – Polityka. Materiały z międzynarodowej konferencji naukowej Gdańsk 4 – 6.10. 2007 r., Gdańsk 2009, s. 131-144.

64. Der politische Witz in Uwe Tellkamps Roman *Der Turm* [w:] B. Widawska, M. Smolińska (red.), In gebrochener Synthese. Beiträge zur Literatur, Kultur und Sprache. Festschrift für Prof. Dr. habil. Klaus Hammer (t. 1), Słupsk 2009, s. 223-226.
65. Zur Siegfried-Lenz-Rezeption in Polen [w:] E. Białek, J. Rzeszotnik, E. Tomiczek (red.), Auf der Suche nach Humanitas. Festschrift für Prof. Dr. Irena Światłowska-Prędoła, Wrocław, Dresden 2009, s. 31-42.
66. Danzig – Berlin – Paris. Zum Stadtbild bei E.T.A. Hoffmann [w:] A. Geisler-Szmulewicz, W. Hülk, F.-J. Klein, P. Tortonese (red.), Die Kunst des Dialogs – L' Art du dialogue. Sprache, Literatur, Kunst im 19. Jahrhundert – Langue, littérature, art au xixe siècle. Festschrift für Wolfgang Drost zum 80. Geburtstag – Mélanges offerts à Wolfgang Drost à l'occasion de son 80e anniversaire, Heidelberg 2010, s. 109-118.
67. Günter Grass über die Kochkunst in *Beim Häuten der Zwiebel* [w:] H. W. Jäger, H. Böning, G. Sautermeister (red.), Genußmittel und Literatur. Durchgesehene und um fünf Beiträge erweiterte Auflage, Bremen 2011, s. 247-257.
68. So war das damals. Das Germanistikstudium in Warschau Anfang der sechziger Jahre des 20. Jahrhunderts [w:] „Studia Niemcoznawcze” 47 (2011), s. 21-28.
69. Polnische Germanistik im Wandel. Von der traditionellen Philologie zur praxisorientierten Kulturwissenschaft [w:] A. Kałny, K. Lukas (red.), Germanistik in Polen. Geschichten – Perspektiven – interdisziplinärer Dialog, Frankfurt am Main – Berlin – Bern – Bruxelles – New York – Warszawa – Wien 2011, s. 67-74.
70. *Der alte Feldherr* Karl von Holteis und die deutsche Dramatik über den polnischen Novemberaufstand 1830/31 [w:] L. Dziemianko, M. Hałub (red.), Karl von Holtei (1798-1809). Leben und Werk. Fragestellungen – Differenzierungen – Auswertungen, Leipzig 2011, s. 150-164.
71. Wozu noch Germanistik. Bilanz und Perspektiven [w:] „Studia Niemcoznawcze” 48 (2011), S. 261-267. Przedruk [w:] „Studia Niemcoznawcze” 49 (2012), s. 25-31.
72. „Piękna Polka” i „szlachetni Polacy”. Piotr Wysocki, Emilia Plater i Juliusz Małachowski w literaturze niemieckiej [w:] K. Grzywka (red.) we współpracy z M. Filipowicz/J. Godlewicz-Adamiec/A. Jagłowską/P. Kociumbasem/R. Małeckim/ E. Michtą/D. Wyrzykiewicz, Kultura – Literatura – Język. Pogranicza komparatystyki. Prace ofiarowane profesorowi Lechowi Kolago w 70. rocznicę urodzin. / K. Grzywka (red.) przy współpracy z M. Filipowicz/J. Godlewicz-Adamiec/A. Jagłowską/P. Kociumbasem/R. Małeckim/E. Michtą/D. Wyrzykiewicz, Kultura – Literatura – Sprache. Gebiete der Komparatistik. Festschrift für Herrn Professor Lech Kolago zum 70. Geburtstag (t. 1), Warszawa 2012, s. 536-543.
73. Dr Eugenia Sowińska i początki nauczania metodyki na warszawskiej germanistyce. W 45. rocznicę śmierci [w:] M. Jaroszewski, A. Jaroszevska, M. Torenc (red.), Wybrane zagadnienia kształcenia z perspektywy glottodydaktyki. Materiały z konferencji naukowo-dydaktycznej zorganizowanej z okazji jubileuszu 40-lecia istnienia Zakładu Glottodydaktyki w Instytucie Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, dn. 9 marca 2012 r., Warszawa 2013, s.15-30.
74. Kilka uwag o polskim przekładzie noweli Güntera Grassa „Kot i mysz” [w:] „Studia Niemcoznawcze” 53 (2014), s. 239-250.
75. Sopot w literackiej twórczości Güntera Grassa [w:] „Rocznik Sopocki” 25 (2014), s. 105-112.

V. Recenzje

1. Niemcy współczesne jako przedmiot badań nauki polskiej 1945-1970. Praca zbiorowa. Pod red. J. Rachockiego. Instytut Zachodni Poznań 1971 [w:] „Polnische Perspektiven” 2 (April 1972), 4, s. 94-95.
2. S. Lenz, *Lekcja niemieckiego*, Warszawa 1971 [w:] „Literatura” 17, 8.06.1972, s. 20.
3. G. Wohmann, *Kontratak* (Gegenangriff), Luchterhand 1972 [w:] „Literatura na świecie” 5 (1975), s. 351-353.
4. Niemiecka nowela romantyczna. Wybór, wstęp i komentarze G. Koziółka, Wrocław 1975 [w:] „Studia Historica Slavo-Germanica” 7 (1978), s. 187-188.
5. Z badań nad klasyczną literaturą niemiecką – Ansichten der deutschen Klassik. Pod red. H. Brandta, M. Bayera, Berlin und Weimar 1981 [w:] „Przegląd Humanistyczny” 11 (1983), s. 171-175.
6. Der Weg zum Nachbarn. Beiträge zur Thematisierung deutsch-polnischer Beziehungen in der Literatur des 20. Jahrhunderts. Pod red. E. Połczyńskiej, Poznań 1982 [w:] „Przegląd Zachodni” 2 (1984), s. 183-185.
7. Polenlieder. Eine Anthologie. Pod red. G. Koziółka, Stuttgart 1982 [w:] „Przegląd Zachodni” 2 (1984), s. 185-188.
8. A. Will, Kobieta polska w wyobraźni społeczeństw niemieckiego obszaru językowego od XIV w. do lat trzydziestych XX w., Łódź 1983 [w:] „Kwartalnik Neofilologiczny” 32 (1985), 2, s. 241-242.
9. Impulse. Aufsätze, Quellen, Berichte zur deutschen Klassik und Romantik. Folge 11, Berlin und Weimar 1988 [w:] „Skamandros. Dialog II. Begleitheft zum Germanistischen Jahrbuch der DDR -VR Polen” 1989, s. 151-153.
10. Impulse. Aufsätze, Quellen, Berichte zur deutschen Klassik und Romantik. Folge 12, Berlin und Weimar 1989 [w:] „Skamandros. Germanistisches Jahrbuch der DDR und der Republik Polen” 1990, s. 365-367.
11. S. Heym, *5 Tage im Juni. Roman*, Berlin 1989 [w:] „Skamandros. Germanistisches Jahrbuch der DDR und der Republik Polen” 1990, s. 368-370.
12. S. Heym, *Ahasver. Roman*, Berlin 1988 [w:] „Skamandros. Dialog I. Begleitheft zum germanistischen Jahrbuch der DDR und der Republik Polen” 1990, s. 217-219.
13. O polsko-niemieckich stosunkach literackich – K. A. Kuczyński, Prawda i mit. Studia i szkice z polsko-niemieckich stosunków literackich, Warszawa 1990 [w:] „Przegląd Humanistyczny” 10 (1990), s. 133-135.
14. Literatur zwischen Revolution und Restauration. Studien zu literarischen Wechselbeziehungen in Europa zwischen 1789 und 1835. Pod red. S. Strellera, T. Namowicza, Berlin, Weimar 1989 [w:] „Kwartalnik Neofilologiczny” 4 (1990), s. 360-361.
15. *Walecznych tysiąc...* Antologia niemieckiej poezji o powstaniu listopadowym. Wstęp, wybór i opracowanie naukowe G. Koziółka, Warszawa 1987; Zwei Ufer hat der Strom. Deutsch-polnische Beziehungen im Spiegel deutschsprachiger Dichtung aus 150 Jahren. Pod red. U. Grasnika, Berlin 1988 [w:] „Germanica Wratislaviensia” 42 (1991), s. 302-304.
16. G. Koziółka, Reformen, Revolutionen und Reisen. Deutsche Polenliteratur im 18. und 19. Jahrhundert, Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk, Łódź 1990 [w:] „Kwartalnik Neofilologiczny” 2 (1991), s. 197-198.
17. Aus der Forschungsarbeit zu deutscher Literatur, Kultur und Geschichte des 18., 19. und 20. Jahrhunderts [w:] „Studia Historica Slavo-Germanica” 17 (1992), s. 133-145 (artykuł recenzyjny).
18. K. Hermsdorf, Literarisches Leben in Berlin. Aufklärer und Romantiker, Akademie-Verlag Berlin 1987 [w:] „Studia Niemcoznawcze” 7 (1993), s. 219-221.

19. H. J. Schütz, *Verbotene Bücher. Eine Geschichte der Zensur von Homer bis Henry Miller*, Verlag C.H. Beck, München 1990 [w:] „Kwartalnik Neofilologiczny” 2 (1993), s. 131-133.
20. W. Grab, *Heinrich Heine als politischer Dichter. Büchergilde Gutenberg*, Frankfurt am Main 1992 [w:] „Kwartalnik Neofilologiczny” 4 (1993), s. 347-348.
21. *Chronist ohne Botschaft. Christoph Hein. Ein Arbeitsbuch. Materialien, Auskünfte, Bibliographie*. Pod red. K. Hammera, Aufbau-Verlag Berlin, Weimar 1992 [w:] „Kwartalnik Neofilologiczny” 4 (1993), s. 348-350.
22. *Pierwsza polska monografia o Heinrichu Böllu – N. Honsza, Heinrich Böll niepokorny humanista*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1994 [w:] „Gazeta Robotnicza”, 3.01.1995, nr 2, s. 7.
23. *Nowa publikacja o niemieckiej poezji o powstaniu listopadowym – P. Roguski, Poezja i czyn polityczny. Powstanie listopadowe w poezji niemieckiej pierwszej połowy XIX wieku*, Dom Wydawniczy i Handlowy "ELIPSA", Warszawa 1993 [w:] „Przegląd Humanistyczny” 4, 1994 (1995), s. 176-177.
24. *Deutsche und Polen. 100 Schlüsselbegriffe*. Pod red. E. Kobylińskiej, A. Lawaty, R. Stephan, R. Piper, München 1992 [w:] „Germanica Wratislaviensia” 112 (1996), s. 118-121.
25. J. Klaufß, *Charlotte von Stein: die Frau in Goethes Nähe*, Zürich: Artemis und Winkler 1995 [w:] „Kwartalnik Neofilologiczny” 4, 1996 (1997), s. 415-416.
26. W. Emmerich, *Kleine Literaturgeschichte der DDR. Erweiterte Neuauflage*, Gustav Kiepenheuer Verlag, Leipzig 1996 [w:] „Orbis Linguarum” 7 (1997) s. 228-230.
27. K. A. Kuczyński, *Czarodziej z Darmstadt. Rzecz o Karlu Dedeciusie*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego: Łódź 1999 [w:] „Orbis Linguarum” 14 (1999), s. 314-315.
28. F. Simon-Ritz (Hg.), *Germanistik im Internet. Eine Orientierungshilfe*, Deutsches Bibliotheksinstitut Berlin 1998 [= Informationsmittel für Bibliotheken (IFB), Beiheft 8], [w:] „Kwartalnik Neofilologiczny” 2, 2000 (2001), s. 249-250.
29. H. Orłowski, *Literatur und Herrschaft – Herrschaft und Literatur. Zur österreichischen und deutschen Literatur des 20. Jahrhunderts*. Pod red. E. Białka und M. Zybury, Frankfurt am Main, Berlin, Bern, Bruxelles, New York: Lang 2000 [= Oppelner Beiträge zur Germanistik, t. 2], [w:] „Studia Germanica Gedanensia” 9 (2001), s. 223-227.
30. N. Honsza, *Günthera Grassa portret własny*. Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2000 [w:] „Convivium. Germanistisches Jahrbuch Polen” 2001, s. 428-429.
31. *Beiträge zum Alltagsleben. Danzig, Bremen und die Antike. Materialien des wissenschaftlichen Kolloquiums vom 23. und 24. April 1999 an der Universität Gdańsk (Danzig)*. Redaktor naukowy: M. Andrzejewski, Gdańsk: Wydawnictwo "Marpress" 2000 [Seria: Genius loci nr 3], [w:] „Studia Germanica Gedanensia” 10 (2002), s. 221-223.
32. B. Pleitner, *Die 'vernünftige' Nation. Zur Funktion von Stereotypen über Polen und Franzosen im deutschen nationalen Diskurs 1850 bis 1871*. [= Mitteleuropa-Osteuropa. Oldenburger Beiträge zur Kultur und Geschichte Ostmitteleuropas, t. 3]. Frankfurt/M.: Peter Lang, Europäischer Verlag der Wissenschaften 2001 [w:] „Studia Germanica Gedanensia” 11 (2003), s. 384-386.
33. G. Ohlerich, *Sozialistische Denkwelten. Modell eines literarischen Feldes der SBZ/DDR 1945 bis 1953*. Universitätsverlag Winter, Heidelberg 2005 [w:] „Studia Germanica Gedanensia” 16 (2008), s. 295-297.
34. G. Moroz, M. Ossowski (red.), *Tożsamość i odrębność w Zjednoczonej Europie. Motyw podróży w literaturze anglo- i niemieckojęzycznej*, Olecko 2007 [w:] „Orbis Linguarum” 33 (2008), s. 519-521.
35. *Das Hoffmann-Handbuch – D. Kremer (Hg.), E. T. A. Hoffmann – Leben – Werk – Wirkung*. Walter de Gruyter, Berlin, New York 2009 [w:] „Zbliżenia Interkulturowe Polska – Niemcy – Europa” 6 (2009), s. 130-132.

36. N. Honsza, W blasku epok. Literatura niemiecka od średniowiecza do współczesności, Wyższa Szkoła Studiów Międzynarodowych, Łódź 2010, 392 ss. [w:] „Przegląd Zachodni” 1 (2011), s. 296-297.
37. G. Grass, Grimms Wörter. Eine Liebeserklärung, Steidl Verlag, Göttingen 2010, 358 ss. [w:] „Studia Niemcoznawcze” 47 (2011), s. 608-609.
38. Volker Neuhaus, Günter Grass. Schriftsteller – Künstler – Zeitgenosse. Eine Biographie, Steidl Verlag, Göttingen 2012, 460 ss. [w:] „Studia Niemcoznawcze” 51 (2012), s. 600-602.

VI. Głos w dyskusji, słowa powitania, wstęp, In memoriam

1. Głos w dyskusji do referatu *Das literarische Schaffen J. P. Richters und E. T. A. Hoffmanns in den theoretischen Schriften von J. I. Kraszewski* von A. Bartoszewicz [w:] „Acta Universitatis Nicolai Copernici”. Nauki Humanistyczno-Społeczne 1978, z. 88: Filologia Germańska 4, s. 110.
2. Głos w dyskusji do *Einleitung: Diskussion zum Generalthema* [w:] H.-D. Dahnke, A. S. Dimitrijew, P. Müller, T. Namowicz (red.), Parallelen und Kontraste. Studien zu literarischen Wechselbeziehungen in Europa zwischen 1750 und 1850, Berlin, Weimar 1983, s. 38.
3. Głos w dyskusji do referatu *Święci Rilkego* B. Surowskiej [w:] Co badania filologiczne mówią o wartości. Materiały sesji naukowej 17 – 21 listopada 1986 r., Warszawa 1987, t. 2, s. 417.
4. In memoriam Elida Maria Szarota [w:] „Kwartalnik Neofilologiczny” 2 (1994), s. 226-228.
5. Grußwort von Prof. Dr. Marek Jaroszewski, Direktor des Instituts für Germanistik der Universität Gdańsk [w:] M. Jaroszewski (red.), 1000 Jahre Danzig in der deutschen Literatur. Studien und Beiträge. [= „Studia Germanica Gedanensia”, z. 5], Gdańsk 1998, s. 5-7.
6. Vorwort [w:] M. Jaroszewski (red.), 1000 Jahre Danzig in der deutschen Literatur. Studien und Beiträge. [= „Studia Germanica Gedanensia”, z. 5], Gdańsk 1998, s.14-16.
7. Grußwort von Prof. Marek Jaroszewski, Direktor des Instituts für Germanistik der Universität Gdańsk [w:] A. Kątny (red.), Aktualität in germanischen und slawischen Sprachen, Poznań 2000, s. 7-8.
8. Gegenwart und Zukunft der polnisch-deutschen Nachbarschaft. Podiumsdiskussion, Einleitung und Zusammenfassung [w:] F. Grucza (red.), Tausend Jahre polnisch-deutsche Beziehungen. Sprache – Literatur – Kultur – Politik. Materialien des Millennium-Kongresses 5. – 8. April 2000, Warszawa, Warszawa 2001, s. 991-992.
9. In memoriam Tadeusz Namowicz [w:] „Recepcja, transfer, przekład” 2 (2004), s. 225-232.
10. Vorwort, [współautorzy M. Brandt, M. Ossowski], [w:] M. Brandt, M. Jaroszewski, M. Ossowski (red.), Günter Grass. Literatur – Kunst – Politik. Dokumentation der internationalen Konferenz 4. – 6. 10. 2007 in Danzig, Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego [2009], s. 9-13; wersja polska: Wstęp, [współautorzy M. Brandt, M. Ossowski], [w:] M. Brandt, M. Jaroszewski, M. Ossowski (red.), Günter Grass: Literatura – Sztuka – Polityka. Materiały z międzynarodowej konferencji naukowej Gdańsk 4 – 6. 10. 2007 r., Gdańsk 2009, s. 9-13.
11. Wstęp do wydania polskiego, [współautorzy M. Brandt, M. Ossowski], [w:] M. Brandt, M. Jaroszewski, M. Ossowski (red.), Günter Grass: Literatura – Sztuka – Polityka. Materiały z międzynarodowej konferencji naukowej Gdańsk 4 – 6. 10. 2007 r., Gdańsk 2009, s.15-16.
12. Przedmowa, [współautorzy: P.W. Lorkowski, M. Ossowski], [w:] Gdańska encyklopedia Günтера Grassa. Oficyna Gdańska 2017, S. 7-10.

II. Inne

1. Program zajęć z Historii Literatury Niemieckiej [w:] Ministerstwo Edukacji Narodowej. Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych. Warszawa 1990, s. 139-143.

2. Obchody sto sześćdziesięciolecia rocznicy Święta Ludowego w Hambach [w:] „Przegląd Humanistyczny” 1 (1993), s. 172-173.
3. „Edel sei der Mensch, hilfreich und gut!” Einige Bemerkungen zu polnisch-deutschen Kontakten [w:] W. Drost, M. Jaroszewski (red.), Standpunkte/ Punkty widzenia. Zum Verständnis deutsch-polnischer Probleme/ O problemach polsko-niemieckich, Gdańsk, Siegen 1999, s. 105-113. Wersja polska: Bądź, człowieku, szlachetny, uczynny i dobry!” Kilka uwag na temat kontaktów polsko- niemieckich [w:] Tamże, s. 104-112.
4. Werner, (Friedrich Ludwig) Zacharias [w:] Deutsche Biographische Enzyklopädie (DBE). Pod red. W. Killy’ ego und R. Vierhausa, München 1999, t. 10, s. 448-449 (hasło encyklopedyczne).
5. Instytut Filologii Germańskiej [w:] Informator Wydziału Filologiczno-Historycznego Uniwersytetu Gdańskiego 1999-2002, Gdańsk 2000, s. 71-76.
6. Goethe Johann Wolfgang von [w:] Wielka Encyklopedia PWN. Warszawa 2001, t. 10, s. 251-253; Gottsched Johann Christoph [w:] Tamże, s. 326; Heine Heinrich [w:] Tamże, t. 11, s. 201; Kleist Heinrich von [w:] Tamże, t. 14, s. 15; Klopstock Friedrich Gottlieb [w:] Tamże, s. 45; Lessing Gotthold Ephraim [w:] Tamże, s. 476; Novalis [w:] Tamże, t. 19, s. 158; Schiller Friedrich von [w:] Tamże, t. 24, s. 427-428.
7. Günter Grass. Literatur – Kunst – Politik. Eine Konferenz des Instituts für Germanische Philologie der Universität Gdańsk und der Günter-Grass-Gesellschaft in Gdańsk, Gdańsk, 4.10. – 6.10. 2007 [w:] „Studia Germanica Gedanensia“ 16 (2008), s. 251-254.
8. E. T. A. Hoffmann i jego opowieści [w:] Jacques Offenbach. Opowieści Hoffmanna. The Metropolitan Opera w Filharmonii Łódzkiej, Filharmonia Łódzka [2009].
9. 40 lat minęło... Jubileusz Zakładu Glottodydaktyki Instytutu Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego [w:] „Zbliżenia Interkulturowe Polska – Niemcy – Europa” 11 (2012), s. 135-137.
10. Hasła: Bennet David [w:] Gdańska encyklopedia Güntera Grassa. Oficyna Gdańska 2017, s.22; Blaszyński bębenek (film) [w:] Tamże s. 26-27; Błaut Sławomir [w:] Tamże, 26-27; Bory Tucholskie [w:] Tamże, s. 28; Bracia Grimm [w:] Tamże, s. 28-29; Brakup Erna [w:] Tamże, s. 30; Brunies Jenny [w:] Tamże, s. 32-33; Chatterjee Subhas Chandra [w:] Tamże, s. 35-36; Conradinum [w:] Tamże, s. 38-39; Dach Simon [w:] Tamże, s. 40; Danziger Missingsch, [w:] Tamże, s. 40-41; Długa ul, Długi Targ [w:] Tamże, s. 41; Dolina Radości [w:] Tamże, s. 43-44; Druga wojna światowa [w:] Tamże, s. 45-46; Dwór Artusa [w:] Tamże, s. 47; Elzy ul. [w:] Tamże, s. 49-50; Fac Bolesław [w:] Tamże, s. 52-53; Fontanna Neptuna [w:] Tamże, s. 53-54; Gdynia [w:] Tamże, s. 59; Getynga [w:] Tamże, s. 60; Grimmelshausen Hans Jacob Christoffel von [w:] Tamże, s. 65; Grimms Wörter. Eine Liebeserklärung [w:] Tamże, s. 65-66; Grupa 47 [w:] Tamże, s. 68; Gryphius Andreas [w:] Tamże, s. 68; Grzyby [w:] Tamże, s. 68-70; Gustloff Wilhelm [w:] Tamże, s. 70; Hala Targowa, Hala Dominikańska [w:] Tamże, s. 71-72; Idąc rakiem [w:] Tamże, s. 77-78; Jarmark Dominikański [w:] Tamże, s. 83–84; Kaplica Marii Panny [w:] Tamże, s. 87-88; Kosznajderia [w:] Tamże, s. 94; Kościół Marii Panny [w:] Tamże, s. 94-95; Kot i mysz [w:] Tamże, s. 99-100; Krause Franciszek [w:] Tamże, s. 101-102; Las(y) Oliwski(e) [w:] Tamże, s. 105-106; Las Zaskoczyński [w:] Tamże, s. 106; Libuszka [w:] Tamże, s. 107; Mahlke Joachim [w:] Tamże, s. 112; Mariacka ul. [w:] Tamże, s. 113; Moje stulecie [w:] Tamże, s. 118-119; Nagroda Grupy 47 [w:] Tamże, s. 123; Nagroda im. Georga Büchnera [w:] Tamże, s. 123-124; Nauczyciele [w:] Tamże, s. 124-126; Niemiecko-Polskie Towarzystwo Cmentarne [w:] Tamże, s. 128; Nos w Garach [w:] Tamże, s. 131; Ogarna ul. [w:] Tamże, s. 133; Oliwa [w:] Tamże, s. 134; Opitz von Boberfeld Martin [w:] Tamże, s. 134-135 [współautor: M. Ossowski]; Oset [w:] Tamże, s. 136; Osterzeile [w:] Tamże, s. 139-140; Piątkowska Aleksandra [w:] Tamże, s. 144-145; Pokriefke Tulla [w:] Tamże, s. 151; Pomnik Poległych Stoczniovców 1970 [w:] Tamże, s. 155; Przy obieraniu cebuli [w:] Tamże, s. 157-159; Ptaki

[w:] Tamże, s. 162-163; Ratusz Głównego Miasta, Ratusz Głównomiejski [w:] Tamże, s. 168; Reschke Aleksander [w:] Tamże, s. 172-173; Richter Hans Werner [w:] Tamże, s. 173; Rybitwa [w:] Tamże, s. 176; Ryby [w:] Tamże, s. 176-178; Schlöndorff Volker [w:] Tamże, s. 182; Schütz Heinrich [w:] Tamże, s. 182-183; Sopot [w:] Tamże, s. 188; Spotkanie w Telgte [w:] Tamże, s. 189-191; Stutthof [w:] Tamże, s. 197-198; Szkoła im. Pestalozziego [w:] Tamże, s. 204-205; Szkoły [w:] Tamże, s. 205-206; Telgte [w:] Tamże, s. 213; Towarzystwo Bluszczowego Szalasu [w:] Tamże, s. 214-215; Towarzystwo Owocodajne [w:] Tamże, s. 215; Truczinski Herbert [w:] Tamże, s. 215; Vergegenkunft [w:] Tamże, s. 222; Westerplatte [w:] Tamże, s. 225-226; Wojna trzydziestoletnia [w:] Tamże, s. 232-233; Wróżby kumaka [w:] Tamże, s. 233-235; Zwierzęta [w:] Tamże, s. 245-246.

11. Jak czytam Güntera Grassa/Wie ich Günter Grass lese [w:] M. Borzyszkowska-Szewczyk (red), Günter Grass. Odpominania/Günter Grass. Entinnerungen./W 90. rocznicę urodzin./Zum 90. Geburtstagsjubiläum./ Gdańsk 2017, s. 106-111.

Przekłady z literatury niemieckiej

1. Fragmenty dramatu F. Grillparzera pt. Libussa [w:] D.E. Berlyne, Struktura i kierunek myślenia, Warszawa 1969, s. 8.

2. O. v. Leonhard, Pieśń dla polskiego pospolitego ruszenia; M. Veit, Ostatnia posługa; J. Kerner, Pieśń wędrującego Polaka [w:] Walecznych tysięcy. Antologia niemieckiej poezji o powstaniu listopadowym. Wstęp, wybór i opracowanie G. Kozielek, Warszawa 1987, s. 107-108, 136-137, 189-190.

3. J.G. Herder, Gaje krytyczne, czyli rozważania dotyczące nauki i sztuk piękna, podane według nowszych pism. Gaj pierwszy. Roz. 19, 22, 23; J.G. Herder, O duchu poezji hebrajskiej [w:] J.G. Herder, Wybór pism. Wybór i opracowanie T. Namowicz, Wrocław 1987, s. 40-58, 410-485.

4. Fragmenty wierszy H. Hessego Sen o matce, Do mojej matki; fragmenty wierszy L. Tiecka i E. Frieda oraz wiersz E. Kästnera Mężczyzna informuje [w:] W. Wieck, Mężczyzna pozwala kochać. Głód kobiety, Warszawa 1993, s. 13, 143, 127, 155-156.

5. G. Grass, Co pozostaje [w:] M. Brandt, M. Jaroszewski, M. Ossowski (red.), Günter Grass. Literatura – Sztuka – Polityka. Materiały z międzynarodowej konferencji naukowej Gdańsk 4 – 6. 10. 2007 r., Gdańsk 2009, s. 105.